

PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN
WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VIII

Warszawa, piątek 23 czerwca 1933 r.

Nr. 141

ADRES REDAKCJI: ul. Marsz. Focha 1. Telefon 545-90 wewn. Nr. 16

TREŚĆ: Sprawy polskie: Polska a Niemcy. — Polska a Gdańsk. — Sytuacja polityczna w Polsce. — Zagadnienia ogólne: Europa środkowa. — Sytuacja polityczna w Austrii. — Sytuacja polityczna w Niemczech. — Węgry a Niemcy. — Dokoła memorjału Hugenberg'a. — Anglja a Z. S. R. R.

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY.

Danziger Allg. Ztg. 22.VI w obsz. art. omawia polskie zbrojenia na terytorjum Pomorza. Zdaniem pisma idą one w parze z niemiecką akcją rewizjonistyczną. Równocześnie z licznymi oświadczeniami, zapewniającymi o obronie Pomorza do ostatniej kropli krwi, postępuje wzmacnianie zbrojeń w celu stworzenia z Pomorza antyniemieckiego bastjonu wojennego. Polska stara się zainteresować kapitały zagraniczne dla rozbudowy Gdyni i konstrukcji linii węglowej Górny Śląsk — Gdynia, w celu zadokumentowania, że jest to teren polski. Pozatem nosi się ona z zamiarem wybudowania jeszcze strategicznej linii kolejowej. Na potwierdzenie tych obserwacji pismo przytacza artykuł „Świata”, domagający się budowy linii kolejowej tego rodzaju i budowy mostów na Wiśle pomiędzy Toruniem i Warszawą. W d. c. „*Danziger Allg. Ztg.*” sugeruje polskim kołom wojskowym zamiar budowy na Pomorzu nowych fortyfikacyj. W zakończeniu dziennik omawia „strategiczne plany polskie na wypadek ataku niemieckiego na Pomorze” i podnosi rolę, jaką odegrać mają w obronie Gdynia i Tczew. Dziennik w akcji tej dopatruje się dużego niebezpieczeństwa dla Niemiec, gdyż „pod płaszczykiem obrony kryją się w Polsce apetyty na kraj nadodrzański”.

Neue Zürcher Zeitung 21.VI w korespondencji własnej z Warszawy donosi, że w tych dniach zostały wymienione ratyfikacyjne dokumenty polsko-niemieckiej konwencji co do tranzytu zagranicznych towarów, przeznaczonych dla Prus Wschodnich. Korespondent zaznacza, że w półurzędowym komentarzu powiedziane jest, że tę ratyfikację należy uważać jako znaczny postęp na drodze normalizacji niemiecko-polskich stosunków.

POLSKA A GDAŃSK.

SYTUACJA POLITYCZNA W GDAŃSKU.

Cała prasa gdańska z 22.VI zamieszcza memorjał rady interesantów portu w Gdyni, wystosowany do ministerstwa przem. i handlu, zawierający szereg postulatów dotyczących rozbudowy Gdyni. Dzienniki

zaznaczają, że stanowi on dalsze niebezpieczeństwo dla portu gdańskiego.

Danziger Vorposten 22.VI donosi, że przywódca hitlerowców w Gdańsku, Forster, oraz starszy przywódca bojówek, Linsmayer, złożyli dziś w mundurach w towarzystwie radcy senatu, dr. Blume, wizytę komandorowi Boddam-Wethan, dowódcy stojącego w porcie brytyjskiego kontrtorpedowca „*Kampenfelt*”. Poseł Forster w swem przemówieniu powitalnym oświadczył, że obowiązany jest z polecenia swego głównego przywódcy, Adolfa Hitlera, wyrazić u-przejmę pozdrowienie przypominając równocześnie starą tradycję, łączącą naród brytyjski z Niemcami. Gdańsk nie zapomniał jeszcze roku 1919, gdy wpływ Anglii zapobiegł temu, iż prastare miasto nie zostało w zupełności stracone przez niemieckość, zamieniając m. Gdańsk na „*Wolne Miasto*”. Komandor Boddam Wethan, dziękując Forsterowi za słowa powitalne, oświadczył, że szczególnie uradowany jest z tego, że oprócz senatu również i stronnictwo narodowo-socjalistyczne brało udział w powitaniu specjalnym aktem powitalnym. W końcu organ hitlerowski zaznacza, że — ponieważ wizyta miała charakter nieoficjalny — nie odbyły się żadne większe uroczystości.

Le Populaire 21.VI zamieszcza artykuł O. Rosenfelda p. n. „*Les menaces des nazis à Dantzig*”, w którym pisząc o pierwszym posiedzeniu nowego sejmiku gdańskiego autor stwierdza, że tylko deputowani socjalistyczni i komuniści wystąpili przeciwko gwałtom hitlerowców. W odpowiedzi przewodniczący - hitlerowiec ostrzegł, iż nie będą oni już więcej zabierać głosu w sejmiku gdańskim. Autor uważa to za pogwałcenie konstytucji i statutu, gwarantowanego przez Ligę Narodów; zdaniem autora, nie można w tym wypadku twierdzić, że obce państwo nie ma prawa wtrącania się do spraw wewnętrznych innego państwa, gdyż w każdym razie to, co się dzieje w Gdańsku, obchodzi bezpośrednio Ligę Narodów i jej Radę.

Kölnische Ztg. 21.VI podaje wiadomość o wyborze nowego senatu gdańskiego przez sejmik gdański i

podkreśla, że nowe władze Gdańska opowiadają się za pokojową współpracą z Polską.

Ostpreussische Ztg. 21.VI w art. wst. rozpatruje skład nowego senatu gdańskiego oraz jego zadania. Dziennik zaznacza, że w kwestjach życiowych Gdańska niemiecko - narodowi również staną za nowym rządem, chociaż nie są w nim reprezentowani. Dziennik stwierdza, że wewnątrz - polityczne położenie Wolnego Miasta, po utworzeniu nowego senatu, zostało na dłuższą metę wyjaśnione; natomiast położenie w polityce zagranicznej w związku z położeniem gospodarczym jest nadzwyczaj poważne. Źródło niebezpieczeństw upatruje dziennik w akcji Polski, która zabiega o utworzenie specjalnej policji portowej, co stanowiłoby ukrytą okupację Gdańska i o polonizację gdańskiej administracji celnej. Najtrudniejszym zadaniem nowego senatu będzie obrona Gdańska przed uciskiem gospodarczym Polski.

SYTUACJA POLITYCZNA W POLSCE.

Deutsche Allg. Ztg. 23.VI pisze, że Polacy nadal przeprowadzają reformę rolną na Pomorzu z widocznym zamiarem zniszczenia niemczyzny na tych ziemiach. Dziennik przytacza fakt wyznaczenia na parcelację połowy majątku Dębowo, chociaż niema kolonistów, przez co rentowność tego majątku została

zniszczona. Polacy, zdaniem dziennika, widocznie chcą przed decyzją Trybunału Międzyn. w Hadze najwięcej przeprowadzić „faktów dokonanych“, które potem nie byłyby naprawione. Okazuje się z tego, że ochrona mniejszości jest niedostateczna, gdyż nie wystarcza ona do powściągnięcia polskiej samowoli nawet co do sprawy, rozpatrywanej przez instancje międzynarodowe.

Lietuvos Aidas 20.VI w stałym dziale p. t. „Wilno“ podaje obszernie streszczenie artykułu wychodzącego w Wilnie pisma litewskiego „Vilniaus Rytojus“ w sprawie „ciężkiego“ położenia szkół litewskich w Wileńszczyźnie. Artykuł ten wskazuje, że władze polskie w ciągu ostatnich sześciu lat zamknęły 63 litewskie szkoły ludowe. Zdaniem artykułu, podane przez władze polskie przyczyny zamknięcia tych szkół są tylko pretekstem, a prawdziwym celem jest zamknięcie w ten lub inny sposób wszystkich litewskich szkół prywatnych na Wileńszczyźnie. W końcu artykuł wskazuje, że podczas gdy władze polskie zamknęły już 63 szkoły litewskie i nie zezwalają na prywatne nauczanie, to na Litwie istnieje w d. c. polskie szkoły, w tem kilka wspieranych przez rząd, a pozatem nauczanie prywatne jest również zezwolone.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

EUROPA ŚRODKOWA.

Völkischer Beobachter 22.VI w koresp. z Londynu pisze, że min. Benesz wysuwa plan utworzenia unji celnej państw środkowo-europejskich od Bałtyku do Adrjatyku i odbył już, jak podaje „Morningpost“, narady z przedstawicielami odnośnych państw. Niektóre państwa bałkańskie odnoszą się przychylnie do tej idei i upoważniły swych przedstawicieli do nawiązania łączności z ewent. grupą państw.

„Völk. Beob.“ podkreśla, że wiadomość ta zapewne jest balonem próbnym, gdyż Benesz nie byłby w stanie tak szybko przeprowadzić rokowań, które dla wszystkich państw miałyby bardzo poważne następstwa.

Berliner Tageblatt 22.VI w koresp. z Londynu pisze, że niektóre dzienniki angielskie rozpatrują krytycznie plany włoskie utworzenia federacji Austrii i Węgier. Francja podobno nie byłaby temu przeciwna pod warunkiem, że ta federacja nie będzie znajdowała się pod wpływem jednego mocarstwa. Mała Ententa jest jednak temu przeciwna. Dziennik podkreśla, że zwraca uwagę fakt, iż Benesz nagle odroczył wyjazd, chociaż wczoraj oświadczano, iż nie ma powodów, aby w Londynie dłużej pozostawał.

W koresp. z Budapesztu pisze dziennik, że tutaj wiele mówi się o planach nowej organizacji obszaru naddunajskiego po powrocie Goemboes'a z Berlina. Włochy nie chcą dopuścić pod żadnym względem do wzmocnienia się wpływów francusko-słowiańskich nad Adrjatykiem i dlatego Mussolini nie zgodzi się na współpracę Węgier i Austrii z Małą Ententą. Pozostaje plan restauracji monarchii austro - węgierskiej w pomniejszonej formie, który to projekt nie natrafia podobno na zdecydowany opór Francji i innych państw, ponieważ zagradzałoby się w ten sposób drogę do rozszerzenia wpływów Niemiec.

Der Tag 23.VI w koresp. z Londynu pisze, że sprawa Austrii tak bardzo pochłonęła uwagę dyplomatów, iż nawet konferencja gospodarcza nie budzi zainteresowania. Francja znalazła się na rozstajnych drogach, albowiem chciałaby ona doprowadzić do federacji naddunajskiej z Małą Ententą, Węgier i Austrii, lecz Włochy i Anglja okazują sympatje do restauracji monarchii austro - węgierskiej. Wszystkie te państwa zgadzają się co do tego, że chcą zapobiec przyłączeniu się Austrii do Niemiec. Dyplomaci Małej Ententy i Polski atakują Francję w tym kierunku, aby sprzeciwiła się restauracji Habsburgów.

matów, iż nawet konferencja gospodarcza nie budzi zainteresowania. Francja znalazła się na rozstajnych drogach, albowiem chciałaby ona doprowadzić do federacji naddunajskiej z Małą Ententą, Węgier i Austrii, lecz Włochy i Anglja okazują sympatje do restauracji monarchii austro - węgierskiej. Wszystkie te państwa zgadzają się co do tego, że chcą zapobiec przyłączeniu się Austrii do Niemiec. Dyplomaci Małej Ententy i Polski atakują Francję w tym kierunku, aby sprzeciwiła się restauracji Habsburgów.

Deutsche Tageszeitung 22.VI pisze, że widocznie możliwość porozumienia włosko - francuskiego skłania państwa naddunajskie do czynienia zabiegów w celu zapewnienia sobie głosu przy kształtowaniu stosunków na tym obszarze. W Paryżu bawią ministrowie Czechosłowacji i Jugosławji, którzy widocznie czują się zaniepokojeni obiegującymi pogłoskami. Liczą może na to, że przy porozumieniu francusko - włoskiem Francja pogodzi się z życzeniami Włoch. Sprzymierzeńcy Francji zmiierzają do utrzymania Węgier nadal w odosobnieniu, a przystąpienie Austrii do Małej Ententy nie znalazłoby widocznie oporu ze strony Francji. Dziennik podkreśla, że te wszystkie sprawy właśnie najbardziej interesują Niemcy, które muszą strzec swoich interesów na tym obszarze.

SYTUACJA POLITYCZNA W AUSTRJI.

Neue Zürcher Zeitung 20.VI zamieszcza artykuł kanclerza Dollfussa p. n. „Die heutige Lage Oesterreichs“. Autor zaznacza, że obecnie Austrija przechodzi bardzo ciężki kryzys, którego znaczenie jest bardzo ważne dla Europy, wyraża jednak zdanie, że jest pewny, iż naród austriacki swym patriotyzmem przewycięży powstające trudności. Dollfuss twierdzi, że fala hitlerowska w Austrii jest o wiele słabsza aniżeli to się naogół przypuszcza, ponieważ składa się ona w większości z młodzieży, lecz bardzo „hałaśliwej“. Przechodząc do sprawy rozłamu

niemiecko - austriackiego, autor wyraża głęboki żal, że mogło dojść do takiej sytuacji. Austria, która zabiega o przyjazne stosunki ze wszystkimi sąsiadami, tembardziej życzy sobie tego w stosunku do Niemiec, lecz żąda ona zupełnego uznawania jej niezawisłości. Następnie omawia Dollfuss stosunki Austrii z Węgrami, Włochami, Francją i Anglią, zaznaczając, iż stosunki te są najzupełniej przyjazne.

Berliner Tageblatt 22.VI w art. wst. p. n. „Der Donau-Raum” pisze, że polityka gospodarcza i polityczna Małej Ententy wyraźnie przeciwstawia się Włochom i Niemcom, dlatego Austria nie może nic zyskać, a tylko wiele stracić na zbliżeniu się do Małej Ententy. Austria ma przed sobą dwie drogi: oprzeć się o blok Małej Ententy i osłabić się gospodarczo, lub też oprzeć się o Włochy i Niemcy, mogące wzmocnić ją. Jasnym jest, zdaniem autora, że ludność Austrii w większości życzy sobie tego drugiego rozwiązania.

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

Völkischer Beobachter 22.VI w art. wst. pisze, że powody, które skłoniły rząd do zamknięcia organizacji niemiecko - narodowej „Kampfring”, przekonywająco zostały wyjaśnione w oświadczeniu urzędowym. „Obowiązkiem oczywiście rządu narodowego odrodzenia — pisze dziennik — jest zduszenie w zarodku wszelkich prób, zmierzających do tworzenia przeciwnaństwowych komórek i do organizowania pod nową, ukrytą postacią pokonanego komunizmu. Jeżeli w tej akcji rządu przeciw odradzaniu się komunistycznych gniazd niepokoju może zasługiwać co na uznanie, to przedewszystkiem energja i szybkość, z jaką wystąpiła policja państwa przeciw grożącemu niebezpieczeństwu”.

Frankfurter Ztg. 22.V pisze, że rozwiązanie „Kampfringu” stawia Hugenbergą wobec decydujących rozstrzygnięć i należy liczyć się z tem, że zgłosi on natychmiast ustąpienie. Sfery urzędowe dowodzą, że akcja odbywa się nie przeciw organizacji niemiecko-narodowej jako partji politycznej, lecz dotyczy tylko organizacji „Kampfring”. Dziennik podnosi, że mimo tego wyjaśnienia jasnym jest, iż Hugenberg czuje się temi zarządzeniami osobiście bezpośrednio dotknięty i musi się czuć dotknięty. Było to zresztą do przewidzenia, że wcześniej lub później do tego starcia dojdzie.

Politika 21.VI (Belgrad) zamieszcza artykuł Franc. Nitti'ego p. n. „Duchowe odosobnienie Niemiec”, w którym autor dowodzi, że żadna propaganda przeciwniemiecka nie byłaby dokonała tego, co Hitler swem postępowaniem, doprowadzając Niemcy do zupełnego odosobnienia w opinji światowej. Autor dowodzi, że postępowanie i polityka nowych, hitlerowskich Niemiec więcej przyniesie Niemcom szkody niż imperjalizm Wilhelma II.

WĘGRY A NIEMCY.

Pester Lloyd 22.VI w artykule, poświęconym au-

stro-niemieckiemu zatargowi, stwierdza, że podróż premjera Gömbösa nie wpłynęła uspakajająco na ten konflikt oraz że Dollfuss zyskał sobie sympatję decydujących mocarstw europejskich. Rozważając ustosunkowanie się Węgier do Niemiec, dziennik oświadcza, że na Węgrzech niema różnicy zdań co do tego, że Niemcy są najważniejszym czynnikiem dla węgierskich potrzeb gospodarczych, któremu nie można przeciwstawić Małej Ententy, jak to czynią niektórzy politycy węgierscy; Mała Ententa bowiem nie może dać Węgrom tych korzyści co Niemcy. Również zagraniczne polityczne interesa i cele Węgier są zgodne z celami Niemiec. Jak Węgry tak i Niemcy występują za rewizją traktatów pokojowych. Żaden obiektywny sąd nie może odmówić zasługi polityce niemieckiej; jedynie dzięki niej kwestja rewizji weszła w poczet aktualnych problematów europejskich. „Mała Ententa tymczasem — kończy dziennik — przeciwstawia się Węgrom jaknajostrej w sprawie rewizji”.

Prager Presse 22.VI w koresp. z Budapesztu pisze, że jest to rzeczą niewątpliwą, iż podróż premjera Goemboes'a do Berlina nie miała nic wspólnego z wewnętrznymi sprawami Węgier i należy jej przypisać tylko znaczenie zewnętrzno - polityczne. Węgry nie są zadowolone z paktu czterech, ponieważ ostateczny jego tekst i gwarancje dodatkowe dla państw sprzymierzonych z Francją czynią niemożliwe podniesienie rewizji granic węgierskich. Po drugie konsolidacja Małej Ententy czyni złudne wyliczenia, aby Węgry mogły liczyć na plany rewizyjne, gdy będą prowadziły politykę frankofilską, zapoczątkowaną od dwóch lat. Dlatego b. premjer Friedrich ma słuszność, że podróż Goemboes'a jest ważniejszą z tego względu, iż stanowi demonstrację polityczną, niż z tego względu, o czem w Berlinie mówiono.

DOKOŁA MEMORJAŁU HUGENBERGA.

Izwiestja i Prawda z 22.VI zamieszczają na czołowym miejscu głosy prasy zagranicznej w sprawie memorjału Hugenbergą. Szczególnie obszernie cytowane są głosy polskie, bałkańskie i państw bałtyckich. Z pośród pism polskich cytowany jest obszernie artykuł „Gazety Polskiej” o niemieckim kompleksie gospodarczym; pozatem przytaczany jest „Kurjer Polski” i „Gazeta Warszawska”. Ustęp artykułu tej ostatniej, mówiący o „wspólności interesów polsko-sowieckich” wyróżniony jest grubym drukiem z zaznaczeniem, że pismo to od przewrotu hitlerowskiego zajmuje niezdecydowane stanowisko wobec Niemiec.

ANGLJA A Z. S. R. R.

Daily Herald 19.VI pisze, że w Londynie obecnie nie są prowadzone żadne rozmowy pomiędzy delegacją sowiecką a rządem angielskim w sprawie zwolnienia inżynierów angielskich, pozostających w więzieniu sowieckim. Rząd sowiecki zdecydowanie stoi na tem stanowisku, że pierwsze posunięcie powinno wyjść od rządu brytyjskiego, przyczem posunięciem tem winno być zniesienie zakazu importu towarów sowieckich do Anglii.

